

## ಗ್ರಾಮೀಣ ಜನರ ಸಬಲೀಕರಣದಲ್ಲಿ ನರೇಗಾ ಯೋಜನೆಯ ಪಾತ್ರ

ಸುಜಾತಾ ಎಸ್ ದೇಶ್‌ಮುಖ್\*

\* ಸಂಶೋಧನಾ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ, ಗ್ರಾಮೀಣ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ವಿಭಾಗ, ಬೆಂಗಳೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಬೆಂಗಳೂರು.

### ಸಾರಾಂಶ (Abstract)

ಭಾರತವು ಗ್ರಾಮೀಣ ಪ್ರದೇಶಗಳಿಂದ ಕೂಡಿರುವ ಬೃಹತ್ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾಗಿದ್ದು, ಶೇ.70 ಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ಜನರು ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿಯೇ ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಗ್ರಾಮೀಣ ಜನರು ಪ್ರಮುಖವಾಗಿ ಕೃಷಿ ಮತ್ತು ಕೃಷಿ ಸಂಬಂಧಿತ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡು ಜೀವನ ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದು, ಬಹುತೇಕರು ಸಣ್ಣ ಮತ್ತು ಅತಿ ಸಣ್ಣರೈತರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಕೃಷಿಯು ಮಳೆಯನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿದ್ದು, ಮಳೆಗಾಲದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಕೃಷಿಕರು ಅಥವಾ ಗ್ರಾಮೀಣರು ಉದ್ಯೋಗವನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಕೃಷಿ ಬಿಟ್ಟರೆ ಬೇರೆ ಉದ್ಯೋಗ ತಿಳಿಯದ ಗ್ರಾಮೀಣ ಪ್ರದೇಶದ ಬಹುತೇಕ ಜನರು ನಿರುದ್ಯೋಗಿಗಳಾಗಿ ಜೀವನ ನಿರ್ವಹಣೆಗೆ ವಲಸೆ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಇದನ್ನು ತಪ್ಪಿಸುವ ಸಲುವಾಗಿ ಮತ್ತು ಗ್ರಾಮೀಣ ಜನರ ಸಬಲೀಕರಣಕ್ಕಾಗಿ ಒಂದು ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಕನಿಷ್ಠ 100 ದಿನಗಳ ಉದ್ಯೋಗವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿ ಕೊಡಬೇಕೆಂಬ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಮಹಾತ್ಮಗಾಂಧಿ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಉದ್ಯೋಗ ಖಾತರಿ ಯೋಜನೆ (MGNREGA) ಯನ್ನು ಗ್ರಾಮ ಪಂಚಾಯತಿಗಳ ಮೂಲಕ ಅನುಷ್ಠಾನಗೊಳಿಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಆದರೆ ಜನರಿಗೆ ಯೋಜನೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಅರಿವಿಲ್ಲದ ಕಾರಣ ಮತ್ತು ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ನಿರ್ಲಕ್ಷ್ಯತನದಿಂದಾಗಿ ಸಮರ್ಪಕವಾಗಿ ಜಾರಿಯಾಗುತ್ತಿಲ್ಲ.

**ಮುಖ್ಯಪದಗಳು (Keywords):** ಎಂಜಿಎನ್‌ಆರ್‌ಇಜಿ, ಗ್ರಾಮ ಪಂಚಾಯತ್, ಗ್ರಾಮೀಣ ಉದ್ಯೋಗ, ಗ್ರಾಮ ಪಂಚಾಯತ್, ನರೇಗಾ ಯೋಜನೆ, ಸಬಲೀಕರಣ.

### ಪೀಠಿಕೆ

ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರವು ಗ್ರಾಮೀಣ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಮೀಣ ಜನರ ಜೀವನೋಪಾಯದ ಭದ್ರತೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವ ಸಲುವಾಗಿ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಗ್ರಾಮೀಣ ಉದ್ಯೋಗ ಖಾತರಿ ಕಾಯ್ದೆ-2005ನ್ನು ಜಾರಿಗೆ ತಂದಿದೆ. 18 ವರ್ಷ ಮೇಲ್ಪಟ್ಟ ಎಲ್ಲಾ ವಯಸ್ಕರಿಗೆ ಪ್ರತಿ ಆರ್ಥಿಕ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಕನಿಷ್ಠ 100 ದಿನಗಳ ಉದ್ಯೋಗ ಕಲ್ಪಿಸುವ ಉದ್ದೇಶವನ್ನು ಈ ಕಾಯ್ದೆಯು ಹೊಂದಿದೆ. ಗ್ರಾಮೀಣ ಪ್ರದೇಶದ ಜನರ ಜೀವನೋಪಾಯಕ್ಕೆ ಸುರಕ್ಷತೆಯನ್ನು ನೀಡಿರುವ ಒಂದು ಮಹತ್ವಾಕಾಂಕ್ಷಿ ಯೋಜನೆ ಇದಾಗಿದೆ. ಈ ಯೋಜನೆಯಡಿ

Please cite this article as: ಸುಜಾತಾ ಎಸ್ ದೇಶ್‌ಮುಖ್, (2021), ಗ್ರಾಮೀಣ ಜನರ ಸಬಲೀಕರಣದಲ್ಲಿ ನರೇಗಾ ಯೋಜನೆಯ ಪಾತ್ರ, ಪ್ರತಿಬಿಂಬ: ಮಲ್ಟಿಡಿಸಿಪ್ಲಿನರಿ ಕನ್ನಡ ರಿಸರ್ಚ್ ಜರ್ನಲ್ ಆಫ್ ಐಐಎಂಆರ್‌ಡಿ, 3(2). ಪು.ಸಂ. 126-129

ಲಿಂಗಬೇಧವಿಲ್ಲದೆ ಸಮಾನ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಸಮಾನ ವೇತನ ನೀಡುತ್ತದೆ. ಈ ಮೂಲಕ ಗ್ರಾಮೀಣ ಪ್ರದೇಶ ಜನರ ಜೀವನ ಮಟ್ಟವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವ ಯೋಜನೆ ಇದಾಗಿದೆ.

### ಯೋಜನೆಯ ಅನುಷ್ಠಾನ

ಅಂದಿನ ಪ್ರಧಾನಿ ಡಾ. ಮನಮೋಹನ್ ಸಿಂಗ್‌ರವರು ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್ 7, 2005ರಲ್ಲಿ ಜಾರಿಗೆ ತಂದರು. ಈ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಮೊದಲ ಬಾರಿಗೆ ಫೆಬ್ರವರಿ 2, 2006 ರಂದು ಆಂಧ್ರಪ್ರದೇಶದ ಅನಂತಪುರ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಲಾಯಿತು. ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಭಾರತದಾದ್ಯಂತ 200 ಜಿಲ್ಲೆಗಳಿಗೆ ವಿಸ್ತರಿಸಲಾಯಿತು. ಪ್ರಥಮ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕದ ಬೀದರ್, ಕಲಬುರ್ಗಿ, ರಾಯಚೂರು, ದಾವಣಗೆರೆ, ಚಿತ್ರದುರ್ಗ ಜಿಲ್ಲೆಗಳು ಆಯ್ಕೆಯಾಗಿದ್ದವು. 2007ರಲ್ಲಿ ಎರಡನೇಯ ಹಂತದಲ್ಲಿ 130 ಜಿಲ್ಲೆಗಳಿಗೆ ವಿಸ್ತರಿಸಲಾಯಿತು. ಅದರಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕದ 6 ಜಿಲ್ಲೆಗಳು ಸಹ ಇದ್ದವು. 2004 ರಿಂದ 2008 ರವರೆಗೆ ಭಾರತದ 625 ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಅನುಷ್ಠಾನ ಮಾಡಿತು. ನಂತರ ಭಾರತದಾದ್ಯಂತ ಎಲ್ಲಾ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಯೋಜನೆಯನ್ನು 2015-16ರ ಆರ್ಥಿಕ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ 648 ಜಿಲ್ಲೆಗಳು, 6849 ಬ್ಲಾಕ್‌ಗಳು ಮತ್ತು 2,50,441 ಗ್ರಾಮ ಪಂಚಾಯಿತಿಗಳಿಗೆ ಈ ಯೋಜನೆಯು ಪಸರಿಸಿತು.

### ಈ ಯೋಜನೆಯಡಿ ಕೈಗೊಳ್ಳಬಹುದಾದ ಕೆಲಸಗಳು

ಈ ಯೋಜನೆಯಡಿ ಆಯಾಯ ಗ್ರಾಮಪಂಚಾಯಿತಿ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಬಾಳಿಕೆ ಬರುವಂತಹ ಸ್ವತ್ತುಗಳು ರಚಿಸುವುದು, ರಸ್ತೆಗಳು, ಕಾಲುವೆಗಳು, ಕೊಳಗಳು, ಮತ್ತು ಬಾವಿಗಳ ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡುವುದಾಗಿದೆ. ಇದಲ್ಲದೆ ಎರೆಹುಳು ತೊಟ್ಟಿ ನಿರ್ಮಾಣ, ದನದ ಕೊಟ್ಟಿಗೆ ನಿರ್ಮಾಣ, ಬದು ನಿರ್ಮಾಣ ಹಾಗೂ ನುಗ್ಗೆ ಸಸಿ ನೆಡುವುದು, ಬಾಳೆ ಸಸಿ ನೆಡುವುದು, ಅರಣ್ಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಸಸಿ ನೆಡುವುದು, ಬಸವ ಯೋಜನೆ ಅಡಿ ಮನೆ ನಿರ್ಮಾಣ, ಸಿಸಿ ರಸ್ತೆ ಕಾಮಗಾರಿ ಮುಂತಾದ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸುತ್ತಿದೆ.

### ಫಲಾನುಭವಿಗಳಿಗಿರಬೇಕಾದ ಅರ್ಹತೆಗಳು

ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರವು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿರುವ ಮಹಾತ್ಮ ಗಾಂಧಿ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಗ್ರಾಮೀಣ ಉದ್ಯೋಗ ಖಾತರಿ ಕಾಯ್ದೆಯು ರಾಜ್ಯಗಳ ಎಲ್ಲಾ ಗ್ರಾಮೀಣ ಪ್ರದೇಶಗಳಿಗೆ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಈ ಯೋಜನೆಯ ಸದುಪಯೋಗ ಪಡೆಯಲು ಭಾರತದ ನಾಗರಿಕರಾಗಿರುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ಫಲಾನುಭವಿಯ ವಯಸ್ಸು 18 ವರ್ಷ ತುಂಬಿರಬೇಕು. ಅಲ್ಲದೇ ಕೌಶಲ್ಯರಹಿತ ಕಾರ್ಮಿಕರಾಗಿರುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ಪಂಚಾಯಿತಿ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುವುದು ಕಡ್ಡಾಯವಾಗಿರುತ್ತದೆ.

### ಜಾಬ್ ಕಾರ್ಡ್

ಈ ಯೋಜನೆಯಡಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ಥಳೀಯ ಗ್ರಾಮ ಪಂಚಾಯತ್‌ನಲ್ಲಿ ನೋಂದಾಯಿಸಲ್ಪಡುವ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಗುರುತಿನ ದಾಖಲೆಯಾಗಿ ಪಂಚಾಯಿತಿ ವತಿಯಿಂದ ಜಾಬ್ ಕಾರ್ಡ್ ನೀಡಲಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಅರ್ಜಿದಾರರ ಹೆಸರನ್ನೊಳಗೊಂಡಂತೆ ಅವರ ಕುಟುಂಬದಲ್ಲಿರುವ 18 ವರ್ಷ ಮೇಲ್ಪಟ್ಟ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ವಿವರಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಈ ಯೋಜನೆಯಡಿ ನೋಂದಾಯಿಸಿಕೊಂಡ ನಂತರದಲ್ಲಿ ಕಾನೂನುಬದ್ಧವಾಗಿ ಪಾರದರ್ಶಕವಾಗಿ ಉದ್ಯೋಗವನ್ನು ನೀಡಲಾಗುತ್ತದೆ.

### ವೇತನ ಮತ್ತು ಪಾವತಿ ವಿಧಾನ

ಕೇಂದ್ರ ಹಾಗೂ ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರವು ಜಾಬ್ ಕಾರ್ಡ್ ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಮಾಡುವ ಪಾವತಿ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಪಾರದರ್ಶಕವಾಗಿಟ್ಟಿದೆ. ಯಾವುದೇ ಮಧ್ಯಸ್ಥಗಾರನಿಗೆ ಇಲ್ಲಿ ಅವಕಾಶವಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಜಾಬ್ ಕಾರ್ಡ್ ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಒದಗಿಸಿದ ಕೆಲಸದ (ತನ್ನ ಮನೆಯಿಂದ ಐದು ಕಿ.ಮೀ.ವ್ಯಾಪ್ತಿ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ) ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ವೇತನವು ನೇರವಾಗಿ ಬ್ಯಾಂಕ್ ಖಾತೆಗೆ ವರ್ಗಾಯಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಒಂದು ವೇಳೆ ಅರ್ಜಿದಾರನಿಗೆ/ಳಿಗೆ ಬ್ಯಾಂಕ್ ಖಾತೆ ಹೊಂದಿಲ್ಲದೆ ಇದ್ದರೆ, ಜಾಬ್ ಕಾರ್ಡ್ ಬಳಸಿ ಕೆವೈಸಿ ಡಾಕ್ಯುಮೆಂಟರಿ ಮೂಲಕವೂ ಬ್ಯಾಂಕ್ ಖಾತೆಯನ್ನು ತೆರೆಯಲು ಅವಕಾಶವಿದೆ. ರಾಜ್ಯದಿಂದ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ವೇತನದ ದರವು ಬದಲಾಗುತ್ತದೆ. ವೇತನವನ್ನು ಪ್ರತಿ ಜಾಬ್ ಕಾರ್ಡ್ ದಾರನಿಗೆ ಸಮಾನವಾಗಿ ನೀಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಅಂದರೆ 18 ವರ್ಷ ಮೇಲ್ಪಟ್ಟ ಸದ್ಯಸ್ಯನಿಗೆ, ವಯೋಮಿತಿ ಭೇದ-ಭಾವವಿಲ್ಲದೆ ಹಾಗೂ ಗಂಡು-ಹೆಣ್ಣು ಎಂಬ ಲಿಂಗ ಭೇದಭಾವವಿಲ್ಲದೆ ಸಮಾನ ವೇತನ ನೀಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಜಾಬ್ ಕಾರ್ಡ್ ಹೊಂದಿರುವ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಉದ್ಯೋಗ ಕೋರಿ ಅರ್ಜಿ ಸಲ್ಲಿಸಿದ 15 ದಿನಗಳೊಳಗಾಗಿ ಉದ್ಯೋಗ ನೀಡಲು ವಿಫಲವಾದರೆ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಗ್ರಾಮೀಣ ಉದ್ಯೋಗ ಖಾತರಿ ಕಾಯ್ದೆಯಡಿಯಲ್ಲಿ ನಿರುದ್ಯೋಗ ಭತ್ಯೆ ಪಾವತಿಸಲಾಗುವುದು. ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ದಿನಕ್ಕೆ 289 ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ನಿಗದಿಪಡಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಜಾಬ್ ಕಾರ್ಡ್ ದಾರನು, ತಾನು ಯಾವ ದಿನಗಳಿಂದ ಯಾವ ದಿನಗಳವರೆಗೆ, ಯಾವ ಯೋಜನೆಗಳ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿರುವನು, ಎಷ್ಟು ವೇತನವಾಗುತ್ತದೆ, ಪಾವತಿಯಾಗಿದೆಯೋ ಇಲ್ಲವೋ ಎಂಬುದೆಲ್ಲವನ್ನು ಅಂತರ್ಜಾಲದ ಮೂಲಕ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬಹುದಾಗಿದೆ. ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಗ್ರಾಮೀಣ ಉದ್ಯೋಗ ಖಾತರಿ ಕಾಯಿದೆಯನ್ನು ಮಹಾತ್ಮ ಗಾಂಧಿ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಗ್ರಾಮೀಣ ಉದ್ಯೋಗ ಖಾತ್ರಿ ಕಾಯಿದೆ ಎಂದು ಮರುನಾಮಕರಣ ಮಾಡಿದರು.

### ಉಪಸಂಹಾರ

ಒಟ್ಟಾರೆಯಾಗಿ ಹೇಳುವುದಾದರೆ ಗ್ರಾಮೀಣ ಜನರ ಜೀವನಮಟ್ಟವನ್ನು ಉತ್ತಮ ಪಡಿಸಬಹುದಾದ ಮಹತ್ವದ ಯೋಜನೆ ಇದಾಗಿದ್ದರೂ ಕೂಡ, ಜನರಲ್ಲಿನ ಅನಕ್ಷರತೆ, ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ನಿರ್ಲಕ್ಷ್ಯತೆ, ಕಡಿಮೆ ಕೂಲಿ, ಗ್ರಾಮ ಪಂಚಾಯಿತಿ ಸದಸ್ಯರ ತಾರತಮ್ಯ ನೀತಿ, ಪ್ರಚಾರದ ಕೊರತೆ, ಭ್ರಷ್ಟಚಾರ ಮುಂತಾದವುಗಳಿಂದ ನಿರೀಕ್ಷಿತ ಫಲ ಕಂಡಿಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದಾಗಿದೆ.

### ಪರಾಮರ್ಶನ ಗ್ರಂಥಗಳು

- Ashok Pankaj and Rukmini Tankha. (2010). Empowerment Effects of the NREGS on Women Workers: A Study in Four States. EPW, , Vol.XLV, No.30.
- Azam, M. (2012). The Impact of Indian Job Guarantee Scheme on Labour Market Outcomes: Evidence from a Natural Experiment, IZA Discussion Paper No. 6548, 2012.

- Harish, N. (2020). A Study on the Performance of MGNREGA in Karnataka.” Shanlax International Journal of Management, vol. 7, no. 3, 13–27.
- Jaffer P C (2007) India’s National Rural Employment Guarantee Scheme (NREGA) Localized Implementation in Gulbarga District of Karnataka
- Keshava K G. (2010). NREGA – Prospects: An Assessment. Southern Economist, vol. 49 (8), 37-38.
- Panda B. Dutta A. K. and Prusty S. (2009). Appraisal of NREGA in the States of Meghalaya and Sikkim. Indian Institute of Management, Shillong.
- Rani R. (2016). Women Participation in MGNREGA with special reference to Tehri Garhwal district of Uttarakhand.” Abhinav National Monthly Refereed Journal of Research in Commerce & Management. Online ISSN-2277-1166, Vol.5 (1). 42-51